ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI VILNIUJE, STIKLIŲ G. NR. 7

Tauras POŠKA

2001 m. buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Stiklių g. Nr. 7 sklype. Darbų metu ištirtos P ir ŠV sklypo dalys. Iš viso tirtas 510 m² plotas.

Stiklių g. – viena seniausių Vilniaus miesto gatvių. Ji pažymėta 1576 m. G. Brauno atlase. Jau XV–XVI a. šioje gatvėje stovėjo mūriniai namai. Stiklių g. Nr. 7 sklypas apima buvusių posesijų 215 ir 216 teritoriją. Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose šių posesijų namai paminėti 1645 m. Vilniaus namų sąraše. Pastatai nugriauti po II Pasaulinio karo.

Tyrinėjimai pradėti nuo PV sklypo pusės (posesija 216). Čia, 0,3 m gylyje, atkastas rūsio skliautas. Nustatyta, kad šioje vietoje yra atstatytas rūsys, kurio viduje nutiestos šiluminė ir vandentiekio trasos. Rūsio matmenys: 15,1x4,8 m. Rūsio skliauto paviršius užpiltas smala.

Į R nuo atstatyto rūsio surastas buvęs įvažiavimas į vidinį kiemą (**plotas I**). Plotas iš R ir V pusių ribojamas akmenų – plytų mūro sienų. R sienos išlikęs tik 7,8x0,8 m dydžio fragmentas. Š sienos dalis nugriauta XX a., per sklypą tiesiant inžinerines komunikacijas. Nustatyta, kad didžiojoje ploto I dalyje kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti XX a. 2,2 m gylyje surastas nefunkcionuojantis kanalizacijos vamzdis. Tik PR dalyje, 1 m gylyje atidengtas 3,8x1,4x0,5 m dydžio juodos žemės sluoksnis su išlikusiu akmenų grindinio fragmentu. Čia surasta XVI–XVIII a. datuotinų buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentų. Šiame plote, 1,4 m gylyje aptikta 1x0,6x0,2 m dydžio juoda, žeme užpildyta duobė, kurioje surasta XV a. pab. – XVI a. datuotų buitinės keramikos fragmentų. Įžemis – smėlis surastas 1,6–2,2 m gylyje.

Į R nuo ploto I atkasti trys, viena su kita besijungiančios rūsio patalpos (rūsys 1, 2, 4). Virš rūsio skliauto, 0,3–0,4 m gylyje, buvo išlikę pastato pirmojo aukšto grindų fragmentai. Nustatyta, kad grindys buvo iš 0,4x0,4 m dydžio molinių plytelių, datuotinų XVII a. Taip pat aptikti trijų koklinių krosnių pagrindų fragmentai. Jų aplinkoje gausiai surinkta XVI–XVII a. plokštinių koklių ir buitinės keramikos šukių bei metalinių dirbinių. Kasant giliau nustatyta, jog rūsio patalpų skliautai išgriauti griaunant namus po II Pasaulinio karo ir tiesiant šiluminę trasą. **Rūsys 1** – tai 5,6x5 m dydžio patalpa, grįsta akmenų grindiniu. Grindinys vietomis apardytas. Š pusėje yra praėjimas į kitą patalpą. Rūsys buvo užverstas stambiomis griuvenomis, kurias semiant aptikta XIX–XX a. buitinių indų fragmentų. Grindų paviršiuje vertingų archeologinių radinių nesurasta. Grindys atkastos 2,8 m gylyje nuo P rūsio sienos paviršiaus. **Rūsys 2** – 6,9x5,2 m dydžio patalpa, akmenų grindiniu grįstomis grindimis. Per jo vidurį padarytas latakas vandeniui nutekėti. P ir Š pusėse ji jungiasi su kitomis rūsio patalpomis (rūsiai 1, 4), vakarinėje pusėje yra išlikusi laiptinė, vedusi į pirmąjį pastato aukštą. Patalpa buvo užversta griuvenomis. Čia surasta XIX–XX a. buitinių indų fragmentų. Virš grindų, kartu su XX a. radiniais, surasta ir XVII a. datuotinų buitinės keramikos

fragmentų. Grindys atkastos 3 m gylyje nuo Š pusėje išlikusio skliauto viršutinio taško. **Rūsys 4** – 7x3,6 m dydžio patalpa Š pusėje su 2,1x1,2 m dydžio prieangiu ir laiptine į pirmą aukštą. Rūsys užverstas statybinėmis griuvenomis su XX a. buitinėmis šiukšlėmis. Laiptinės vietoje surasta XVI–XVII a. indo pavidalo koklių fragmentų. Rūsio grindys grįstos akmenimis. Grindys atkastos 3 m gylyje nuo P pusėje išlikusio skliauto viršutinio taško. Virš rūsio nutiestas šiluminės trasos latakas.

Rūsiuose buvo iškasta po vieną archeologinį šurfą. Nustatyta, kad įžemis prasideda 0,2–0,3 m gylyje po akmenų grindiniu. Rytinė rūsio patalpų siena skyrė vieną nuo kitos posesijas 215, 216.

ŠV sklypo pusėje iškastas **plotas IV.** Nustatyta, kad didžiojoje ploto dalyje kultūrinis sluoksnis suardytas tiesiant šiluminę trasą. Tik V pusėje išlikęs 2x1,4x0,7 m kultūrinio sluoksnio horizonto, datuotino XVII a., fragmentas. Čia surastas XVII a. buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentas. Nustatyta, kad po Š čia stovėjusio pastato korpusu rūsio nebuvo, pastato pamatų mūrai išgriauti tiesiant šiluminę trasą. Įžemis – smėlis surastas 2,2 m gylyje.

Į R nuo rūsio buvo atkastos dvi buvusio pastato patalpos (posesija 215). Nustatyta, kad po P patalpa (**plotas II**) rūsio nebuvo. 0,3 m gylyje surastas buvusių grindų fragmentas. Grindys sudėtos iš 0,4x0,4 m dydžio molinių plytelių, datuotinų XVII a. Taip pat aptikta to paties laikotarpio krosnies pagrindo dalis. Surasta XVII a. datuotinų archeologinių radinių: dvi monetos, geležinių dirbinių, buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentų. Centinėje ploto dalyje kultūrinio sluoksnio horizontai apardyti tiesiant kabelius. 0,4–0,5 m gylyje prasidėjo tamsiai pilkos žemės su griuvenomis sluoksnis, kuriame surasta XVI–XVII a. radinių. Sluoksnio storis yra 1–1,3 m. 1,7 m gylyje surastas įžemis – smėlis. Tik P pusėje surasta 1,2,x2,1x1 m dydžio duobė, užpildyta juoda žeme. Čia aptikta XV a. pabaiga – XVI a. datuotų buitinės keramikos fragmentų. Duobės dugnas išgrįstas akmenimis. Šioje vietoje įžemis pasiektas 2,7 m gylyje. Plotą II R pusėje ribojo pastato arkinė pamatinė siena. Pamatas apgriautas, plytos suskeldėjusios.

Į Š nuo ploto II surasta rūsio patalpa (**rūsys 3**). Tai 6,2x2,8 m dydžio patalpa, grįsta akmenų–plytų grindiniu. Rūsio skliautas išgriautas tiesiant kabelius. Patalpa užversta griuvenomis. Griuvenų sluoksnyje ir virš grindų surasta XIX–XX a. buitinių indų fragmentų. Grindys atkastos 2,5 m gylyje nuo R patalpos sienos paviršiaus. Iškasus archeologinį šurfą nustatyta, kad įžemis – smėlis prasideda 0,2 m gylyje nuo rūsio grindų lygio.

Į R nuo ploto II ir rūsio 3, bei į Š nuo rūsio 3 iškastas **plotas III.** Tai buvusio įvažiavimo į pastato vidinį kiemą dalis. R ir V pusėje jis ribojamas pastato pamatinių sienų. Š ir ŠR pusėse sienos išgriautos tiesiant šiluminę trasą. Dėl tos pačios priežasties didžiojoje ploto dalyje kultūrinis sluoksnis sunaikintas. Kultūrinio sluoksnio horizonto fragmentai išlikę tik P ir ŠR kampuose. P pusėje kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti iki 1,5 m gylio. Šiame gylyje užfiksuota 3x1,6x0,2 m dydžio išlikusi juodos žemės dėmė. Čia aptikta XVI a. datuotinų buitinės keramikos fragmentų. Įžemis – smėlis surastas 1,7 m gylyje. ŠR pusėje kultūrinis sluoksnis

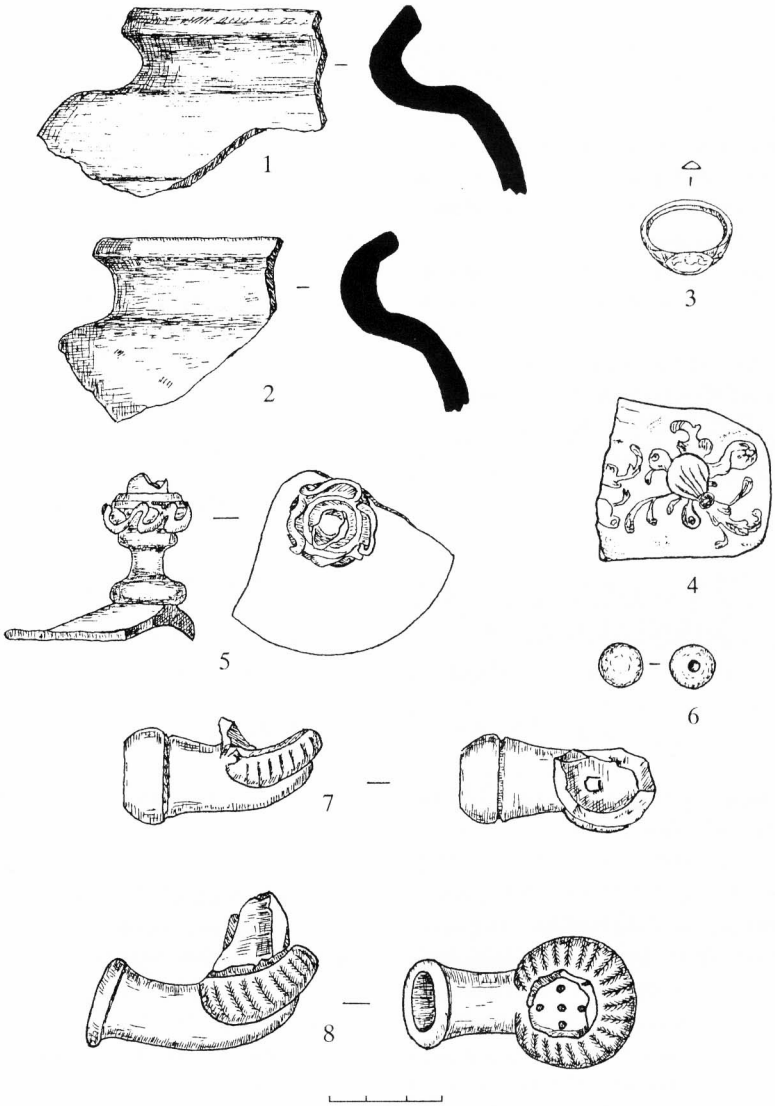

36 pav. Radiniai iš Vilniaus Stiklių g.: 1–2 – puodų pakraštėliai iš ankstyviausio sluoksnio, 3 – varinis žiedas, 4 – žalvarinio apkalėlio fragmentas, 5 – stiklo taurės kojelės fragmentas, 6 – stiklo karoliukas, 7–8 – molinės pypkės. *A. Kunkulio pieš.*

Fig 36. Finds from Vilnius site at Stiklių street: 1–2 – pot rims from the earliest period, 3 – copper ring, 4 – fragment of brass binding, 5 – fragment of wineglass foot, 6 – glass bead, 7–8 – clay tobacco-pipes.

suardytas iki 2,4 m gylio. 2,4 m gylyje užfiksuotas 0,1–0,2 m storio juodos žemės horizontas, kuriame aptikta XVI a. datuotinų archeologinių radinių (36 pav.).

Į R nuo ploto 3 iškasti trys pjūviai. Nustatyta, kad šiame plote yra išlikę buvusio pastato pamatai, buvusio rūsio patalpos su išgriautais skliautais.

2002 m. numatoma tęsti sklypo Stiklių g. Nr. 7, 7a tyrinėjimus.

ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATIONS IN VILNIUS AT STIKLIŲ STREET 7

Totally the area of 510 m^2 was investigated.

During investigations the plan of development of possession 216 was established. Three connected with each other premises of the basement with destroyed vaults were found. Only single fragments of the cultural layer horizon datable to the 17th century (0.2 m and 0.7 m thick) were detected. Some archaeological finds from the end of the 15th–17th centuries were collected. The southwestern part of possession 215 was investigated. A western part of a building with two premises was found. The horizon of the cultural layer datable to the 17th century, as well as fragments of floors and stoves were found. Thickness of the cultural layer was 2.2 m. Archaeological finds of the end of the 15th – the 18th centuries were found.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI VILNIAUS ŽEMUTINĖS PILIES PRIEIGOSE – 502 POSESIJOS TERITORIJOJE

Gintautas RACKEVIČIUS

2001 m. pavasarį 40 m į Š nuo NM restauracinių dirbtuvių (XIX a. buvusių arklidžių), prie Arsenalo gatvės dėl avarinių dujotiekio remonto darbų buvo tirtas 6 m^2 plotas. Užfiksuotas 502 posesijos R pastato liekanų ŠR vidinis kampas. Pastato kampe atsidengė buvusios krosnies pamatas bei plytų grindų liekanos. Krosnies pamatas mūrytas daugiausia iš antrinio panaudojimo plytų ir lauko akmenų rišant moliu. Krosnies pamatą lietė šonais sudėtų plonųjų plytų grindys. Plytos dėtos ant smėlio pagrindo, o jų matmenys ir proporcijos būdingos XVIII a. Pastato sienos mūrytos iš gelsvos ir rausvos molio masės plytų, rištų šviesiai pilkos spalvos kalkių skiediniu. Plytų matmenys ir proporcijos būdingos XVIII a. Reikia pastebėti, kad R siena turėjo antrinio panaudojimo plytomis užmūrytą angą, galbūt tai buvęs langas. Abiejų pastato sienų pamatai – arkinės konstrukcijos su pamatų išplatėjimu – bankete. Po pamatų arkomis susidariusios ertmės.

Valant dujotiekininkų iškastą duobę, jos ŠV kampe buvo pastebėtas nesuardytas kultūrinis sluoksnis. Visame duobės plote, suardytame griuvenų sluoksnyje buvo surinkta nemažai plytų bei jų nuolaužų, keletas XVII–XVIII a. krosnių koklių bei jų fragmentų, taip pat čia aptikti smulkesni XIX–XX a. būdingi baltos molio masės koklių, padengtų baltos spalvos glazūra, fragmentai. Suardytose griuvenose rasti keli smulkūs XVIII–XIX a. buity-